

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Sammanträdesdatum
2016-04-26

Svenska kyrkan
Kyrkokansliet

2016-05-12

Diarienummer

KS 2015/1245:139

Aktbilaga

Plats och tid

Stiftskansliet, Lilla Bommen 1, Göteborg kl. 13.00 – 16.30

Beslutande

Ledamöter
Per Eckerdal, ordförande
Åke Andreasson, 1:e vice ordf.
Sara Sandelin, 2:e vice ordf.
Mary Österström
Göran Karlsson
Kicki Mattsson, t.jg. ers.
Bengt Inghammar
Gustaf Hermansson, t.jg. ers. t.o.m. § 22
Karin Greenberg, t.jg. ers. t.o.m. § 19
Bengt-Arne Reinholdsson, t.jg. ers.
Mats Rimborg
Per-Olof Hermansson, t.jg. ers.
Anders Svensson, t.jg. ers. t.o.m. del av § 19
Lisbeth Kjällerström, t.jg. ers.
fr.o.m. del av § 19
Jonas Noréus

Ersättare

Karin Burstrand, t.o.m. § 21
Lisbeth Kjällerström,
t.o.m. del av § 19

Övriga

Ingemar Birgersson, stiftsadjunkt, t.o.m. § 19
Monica Hellerfjord, chef för församlingsutvecklingsenheten
Bengt Hägglund, chef för Ekonomi- och egendomsenheten
Ulrika Melin Lasson, t.o.m. § 19
Olof Karlsson, chef för församlingsstödsenheten
Holger Sandelin, planeringssekreterare
Per Starke, stiftsdirektor
Catarina Thedin Jonsson, chef för servicebyrån

Underskrifter Sekreterare

Per Starke

Paragrafer 13 - 33

Ordförande

+

Per Eckerdal

Justerande

Mats Rimborg

ANSLAG / BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Organ

Stiftsstyrelsen

Sammanträdesdatum

2016-04-26

Datum då anslaget sätts
upp

2016-05-04

Datum då anslaget tas
ner

2016-05-26

Förvaringsplats för
protokollet

Stiftskansliet, Lilla Bommen 1, Göteborg

Underskrift

§ 19

Dnr 51/15/1157

Remissyttrande över Svenska Kyrkans utredningar 2016:1, Förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan Del I.**Beslut**

Stiftsstyrelsen beslutade, med vissa justeringar i enlighet med församlingsutskottets förslag att anta remissyttrande över Förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan i enlighet med bilaga.

Ärendehantering

Stiftsstyrelsen har beretts tillfälle att yttra sig över Svenska kyrkans utredningar 2016:1 Förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I.

Revision av den Svenska Kyrkohandboken pågår och det förslag som under 2012-2013 användes i ett antal försöksförsamlingar har med hjälp av remissvaren bearbetats ytterligare. Detta förslag bejakades 2013 av stiftsstyrelsen med önskan om bearbetningar på en rad punkter. Många av stiftsstyrelsens påpekanden har tagits tillvara i revisionsarbetet. Därför bedöms det föreliggande Kyrkohandboksförslaget 2016 huvudsakligen positivt. Anmärkningar görs på några punkter i det textliga materialet. Ett antal detaljerade förslag på musikaliska förbättringar ges också. Därtill föreslås utgivningsmässigt skilja på Gudstjänstmusik A och Gudstjänstmusik B-E, så att de senare utges i separat utgåva framför allt för att böckerna inte ska bli för ohanterliga. Texten i remissyttrandet ska bearbetas i denna del innan det avlämnas. Stiftsstyrelsen konstaterade att eftersom webb-enkäten för remissyttrandet har begränsningar i hur många tecken som kan användas, kan det bli tvunget för kansliet att göra vissa förkortningar när svaret ska skrivas in.

Beslutsunderlag

Beredande organs förslag se FU 2016-04-13, § 33.

Yrkande

Fråga 51: FU föreslog att yttrandet skulle lyda "Ordningen har förbättrats och gestaltningen av den inledande doppåminnelsen har förutsättningar att fungera väl. En fakultativ fråga ska kunna ställas till konfirmanderna antingen inledningsvis enligt handboksförslaget 2016 eller efter trosbekännelsen med ordalydelsen enligt 1986 års ordning."

Mary Österström yrkade att stiftsstyrelsen skulle avge remissyttrande i enlighet med tjänsteutlåtandets förslag: "Ordningen har förbättrats och gestaltningen av den inledande doppåminnelsen har förutsättningar att fungera väl."

Propositionsordning

Ordföranden ställde proposition på dels FUs förslag, dels Mary Österströms yrkande och fann att stiftsstyrelsen beslutat i enlighet med FUs förslag.

Omröstning begärdes.

Stiftsstyrelsens godkände följande propositionsordning:

Ja-röst för FUs förslag.

Justerare		Expedierat/bestyrt
		

Nej-röst för Mary Österströms yrkande.

Omröstningsresultat

Med 8 Nej-röster för Mary Österströms yrkande och 6 Ja-röster för FUs förslag har stiftsstyrelsen beslutat i enlighet med Mary Österströms yrkande.

Hur var och en röstade framgår av följande:

För Ja röstade. Bengt Inghammar, Mats Rimborg, Sara Sandelin, Per-Olof Hermansson, Anders Svensson och Jonas Noréus.

För Nej röstade. Åke Andreasson, Mary Österström, Göran Karlsson, Kicki Mattsson, Gustaf Hermansson, Karin Greenberg, Bengt-Arne Reinholdsson och ordföranden

Reservation

Mats Rimborg och Per-Olof Hermansson reserverade sig till förmån för församlingsutskottets förslag.

Yrkande

Fråga 52: FU föreslog att yttrandet skulle lyda: "Det är bra att det är en vigselordning för alla vigslar. Ordningen är bra, både texter och formuleringar".

Per-Olof Hermansson yrkade att stiftsstyrelsen skulle avge remissyttrande i enlighet följande: "Det ska finnas två olika vigselordningar, alternativt fler alternativa bibeltexter och formuleringar. I övrigt är ordningen bra, både texter och formuleringar".

Propositionsordning

Ordföranden ställde proposition på dels FUs förslag, dels Per-Olof Hermanssons yrkande och fann att stiftsstyrelsen beslutat i enlighet med FUs förslag.

Reservation

Per-Olof Hermansson reserverade sig till förmån för eget yrkande.

Yrkande

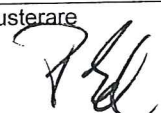
Fråga 53: FU föreslog att yttrandet skulle lyda *Det är bra att det finns en ordning för begravning av dödfött barn, eller barn som dött i späda ålder. Ordet jord i meningen Av jord är du kommen ska bytas till stoft*. Per-Olof Hermansson, Åke Andreasson, Mats Rimborg och Jonas Noreus yrkade att stiftsstyrelsen skulle avge remissyttrande i enlighet med tjänsteutlåtandets förslag: "Det är bra att det finns en ordning för begravning av dödfött barn, eller barn som dött i späda ålder."

Propositionsordning

Ordföranden ställde proposition på dels FUs förslag, dels Per-Olof Hermansson m.fl. yrkande och fann att stiftsstyrelsen beslutat i enlighet med Per-Olof Hermansson m.fl. yrkande.

Yrkande

Sara Sandelin yrkade att stiftsstyrelsen skulle avge remissyttrandet med följande tillägg: *Det är tillräckligt att fastställa vilka moment som ska vara med i en huvudgudstjänst, därmed kan begreppet högmässa utgå eftersom det innefattas i det bredare begreppet mässa.*

Justerare 		Expedierat/bestyrt
--	---	--------------------

Propositionsordning

Ordföranden ställde proposition på dels Sara Sandelins yrkande dels FUs förslag, och fann att stiftsstyrelsen beslutat i enlighet med FUs förslag.

Reservation

Sara Sandelin reserverade sig till förmån för eget yrkande.

Justerare

Expedierat/bestyrt

Enkät till stiftsstyrelser angående Kyrkohandboksförslaget 2016

Stiftsstyrelsens svar på enkätfrågorna är kursiverade.

1. Ange kontaktperson angående inlämnat remissvar.

2. Kyrkohandboksförslaget 2016 ska ge möjlighet till lokal gestaltning samtidigt som den ska vara ett igenkännande från söndag till söndag och från kyrka till kyrka. Samlingen är den del av den allmänna gudstjänsten där den lokala gestaltningen kan göras tydlig samtidigt som det finns flera moment som ger igenkännande. Vad betyder det ur ett främjande perspektiv att gudstjänstens inledning kan utformas lokalt men samtidigt att det finns igenkännande?

(FRITEXT)

Samlingen är sedan KHB 86 en variabel del av gudstjänsten, där det finns väsentliga skillnader mellan de olika huvudgudstjänstordningarna. Därför är det konsekvent att samlingen i den nya strukturen i KHBF 16 kan gestaltas lokalt och med en stor frihet. Det är en bra ordning.

3. Ger kyrkohandboksförslaget alternativ när det gäller Inledningsord möjlighet för stiftets församlingar att utforma gudstjänst utifrån sina olika förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

4. Ger kyrkohandboksförslagets alternativ när det gäller Bön om förlåtelse möjlighet för stiftets församlingar att utforma gudstjänst utifrån sina olika förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

5. Ger kyrkohandboksförslagets alternativ när det gäller Förlåtelseord möjlighet för stiftets församlingar att utforma gudstjänsten?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

6. Ger kyrkohandboksförslagets alternativ när det gäller Löftesord möjlighet för stiftets församlingar att utforma gudstjänst utifrån sina olika förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

Phil MR

7. Ger kyrkohandboksförslagets alternativ när det gäller Tackbön möjlighet för stiftets församlingar att utforma gudstjänst utifrån sina olika förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

8. Ger kyrkohandboksförslagets alternativ när det gäller Överlåtelsebön möjlighet för stiftets församlingar att utforma gudstjänst utifrån sina olika förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

9. Ger kyrkohandboksförslagets alternativ när det gäller Kristusrop/Kyrie möjlighet för stiftets församlingar att utforma gudstjänst utifrån sina olika förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

10. Ger kyrkohandboksförslagets alternativ när det gäller Lovsången/Gloria och Laudamus möjlighet för stiftets församlingar att utforma gudstjänst utifrån sina olika förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

11. Att Dagens bön är obligatorisk i Mässa/Gudstjänst när den firas som huvudgudstjänst anser vi är:

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / Ganska bra / Ganska bra / Bra / Avstår

12. I remissvaren efterfrågades utifrån ett barn- och unga -perspektiv att kunna fira Högmässa med färre bibelläsningar och att Trosbekännelsen kan ersättas med trinitarisk psalm eller utgå. Vad betyder det ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Anvisningen om att GT- och epistelläsning är "i undantagsfall" fakultativ i Högmässa/Högmässa som huvudgudstjänst riskerar att bli läst som en normal ordning. I KHB 86 var en väsentlig skillnad mellan högmässa och övriga huvudgudstjänster (ex.vis familjegudstjänst) just antalet läsningar. Den församling som önskar minska antalet kan i stället välja handboksförslagets Mässa/Gudstjänst, utan att något förloras i övrigt avseende gudstjänstens utformning.

Trosbekännelsen bör vara obligatorisk i Högmässan. Möjligheten att ersätta trosbekännelsen med (trinitarisk) psalm bör dock kvarstå (som i KHB 86). Om det finns skäl att utesluta trosbekännelsen kan Mässa/Gudstjänstordningen brukas.

Det är positivt att regleringen av högmässan ger möjlighet till igenkännande i hela Svenska kyrkan.

PEL MR

13. Att det är möjligt i Högmässan i undantagsfall att ha färre bibelläsningar anser vi är:

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / Ganska bra / Bra / Avstår

14. Att i undantagsfall kan Trosbekännelsen utgå eller ersättas med trinitarisk psalm anser vi:

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / Ganska bra / Bra / Avstår

15. I kyrkohandboksförslaget finns anvisningar för församlingarna att utforma kyrkans förbön och nio olika förböner. Ger kyrkohandboksförslaget utrymme för att Förbönen kan utformas i stiftets församlingarna utifrån sina olika förutsättningar?

Ur perspektivet tillsyn av Svenska kyrkans tro, lära och bekännelse - vad betyder detta? Vad betyder det sett ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Förbönen kan gestaltas fritt och lokalt från och med KHB 86 (vilken uppmuntrar därtill: "bör vara lokalt förankrad"). Församlingarna använder flitigt denna möjlighet. Modeller för bönen och de exempel som ges i KHB bör därför vara tydliga om de skall vara till hjälp i församlingarna. Teologiska synpunkter på förböner i förslaget ges under fråga 41.

16. Ger kyrkohandboksförslaget utrymme för att Kyrkans Förbön kan utformas i stiftets församlingar utifrån sina olika förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

17. I kyrkohandboksförslaget har Måltidens moment bearbetats både musikaliskt, språkligt och teologiskt.

Ur perspektivet tillsyn av Svenska kyrkans tro, lära och bekännelse - vad innebär dessa förändringar?

(FRITEXT)

En rad musikaliska, språkliga och teologiska förbättringar har skett. Ytterligare förtydliganden kan behövas. Detta kommenteras på andra ställen i enkäten.

Vad innebär dessa förändringar sett ur ett främjandeperspektiv?

18. Ger kyrkohandboksförslagets alternativ när det gäller Prefationen möjlighet för stiftets församlingar att utforma gudstjänsten utifrån sina olika förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

PEL MR

19. Ger kyrkohandboksförslagets alternativ när det gäller Nattvardsbönen möjlighet för stiftets församlingar att utforma gudstjänsten utifrån sina olika förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

20. Ger kyrkohandboksförslagets alternativ när det gäller O Guds Lamm möjlighet för stiftets församlingar att utforma gudstjänsten utifrån sina förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

21. Ger kyrkohandboksförslagets alternativ när det gäller Bön efter kommunion möjlighet för församlingarna att utforma gudstjänsten utifrån sina förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

22. I Sändningen finns stor flexibilitet. Vad innebär denna flexibilitet sett ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Sändningen kan redan i KHB 86 varieras. Att momentens ordningsföljd är fri är en bra men inte särskilt uppseendeväckande ordning.

23. Ger kyrkokyrkohandboksförslagets alternativ när det gäller Lovprisningen möjlighet för församlingarna att utforma gudstjänsten utifrån sina förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

24. Nytt i kyrkohandboksförslaget 2016 är en gudstjänstordning för Påsknattsmässa. Ge gärna reflektioner kring gudstjänstordningen för Påsknattsmässa utifrån perspektivet främjande av Svenska kyrkans tro, lära och bekännelse.

(FRITEXT)

Det är positivt att ordningen införts. I kommentaren (dock ej i förslaget) nämns att den fornkyrkliga påskljushymnen Exultet, som brukas i många församlingar som firar påsknattsmässa, finns att hämta böcker från 1990-talet. Denna hymn bör nämnas som en fakultativ möjlighet och text/noter bör införas i avsnittet Övriga sjungna moment.

De församlingar som önskar skall också ha möjlighet att läsa ytterligare bibeltexter ur Gamla testamentet. Vilka de traditionella läsningarna är bör framgå av anvisningen vid rubriken Gammaltestamentlig läsning (sid 125).

PEL NR

25. Ger kyrkohandboksförslaget stiftets församlingar möjlighet att utforma Påsknattsmässa utifrån sina olika förutsättningar?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

26. Ge era synpunkter på Gudstjänstmusik A-E, (Kristusrop, Lovsången, Lovsägelsen, Helig, O Guds Lamm och Lovprisningen), övriga sjungna moment samt sjungna moment vid De kyrkliga handlingarna och om möjligt utifrån notering (läsbarhet och lämplig tonart), melodi, harmonik, rytmik, ackordanalys (funktionalitet) och relationen musik och text.

(FRITEXT)

Gudstjänstmusik B-E i separat utgåva?

I enkätens sista fritext ges en generell bedömning som utmynnar i denna fråga.

Detaljerade förändringsförslag avseende musikvarianterna:

Gudstjänstmusik A (också kommentar till flervalsfrågan 27)

Synpunkter på en del smärre förändringar:

Julserien: Kristusrop 2 "Du evigt strålande..." har ändrad rytm bild; "mod och kärlek" från 6/8 takt med tudelad betoningshierarki har ändrats till ett betoningsmönster på 3/4. Bättre vore att ha kvar den tidigare noteringen!

Kristusrop 3 (sv ps 696:1): här kan det vara bra att förklara vad sex- respektive niofaldigt utförande innebär.

Lovsång 1 påsk Laudamus. Molto rit istället för "bredare"

Lovsång 2 Här borde man fundera över om det skall införas åttondelspauser så att betoningarna hamnar rätt (kanske paus inom parantes eftersom de inte gäller i reprisen)

Lovsång 4 Allmän Laudamus A7 på ordet "uppstånden" kan det vara bra att ha ett återställningstecken inom parantes på tonen e (har varit mkt ess innan)

Angående gitarranalyserna: För att göra flödet bättre och även befrämja mjukhet och vokalitet kan det vara en fördel att glesa ut analystecknen och betrakta fler meloditoner som genomgångstoner.

För att förenkla läsningen kan det vara bra om typsnitten mellan gitarranalysen och anvisningarna för präst (P) ledare (L) och församling (F) skiljer sig ännu mer. Kanske en tydligare fetstil på de senare.

Angående layout i prefationerna: där är för tunna bågar som gör notationen svårläst (även t.ex. Lovsången 1: Gloria A1). Större noggrannhet önskas också vad gäller layouten i en färdig handbok avseende vinkeln på bågar som behöver följa med tonhöjden.

Hel nr

Gudstjänstmusik B (också kommentar till fråga 28)

Lovsång 6 Allmän Gloria B1: ta bort taktangivelser, de är onödiga.

I Gudstjänstmusik B finns det många prefationer. Tonspråket är en slags genomkomponerad musik i "klassisk" stil. I den klassiska prefationen har den (eventuellt) ackompanjerande musiken en biroll. Följsamhet, elasticitet och diskretion blir därför viktigt. Texten är i högsta grad det primära. Om melodiformlerna dessutom har en konsekvens och ett mönster som hjälper liturgen är mycket vunnet. Tonsättaren till prefationerna i gudstjänstmusik B har försökt men inte lyckats fullt ut.

- i samtliga inledningar (B1) finns en kvintparallell mellan ytterstämmorna (från förminskad kvint till ren kvint) vid texten "välsigna genom..."
- Ett antal intervall, melodivändningar och textrytm i dessa prefationer skapar ett mönster, och det är bra. Exempel på detta är den uppåtgående kvarten den låga 2:an (a till ass) och rörelsen mot hög ledton (fiss) samt i vissa ställen den överstigande sekunden, från fiss till ess. Den är också ganska svårsjungen.

- Det mest problematiska är slutet på samtliga s.k. fortsättningar. Här för tonsättaren in ett nytt element, en överstigande kvart som både är svårsjunget och gör avsnittet apart och dramatiskt. Särskilt olyckligt i slutet av Prefationens fortsättning (P s) till Advent där tonsättaren har problem att få in all textmassa i slutet. Obalans mellan formel och textmassa alltså.

Samma obalans uppträder i P s trefaldighetstiden 2

I P s Fastan /Passionstiden 1 inträder en ny textrytm mot slutet: "beviset..." som faller utanför.

Samma avvikelser i textrytm uppträder i P s Mariadagar "jublar över dig, Gud" (där saknas också ett kommatecken) och P s allmän 1 "för att vi..."

I prefationens avslutning för Påsk frångås ett mönster med a istället för ass i "därför sjunger vi..."
Kanske för att lyfta fram glädje med durtonalitet men en fallgrop för liturgen.

En sammanfattande bedömning av prefationerna i Gudstjänstmusik B är att text och musik inte hänger ihop på ett naturligt sätt. En kantighet och ett intryck av konstruktion är påfallande. Inte heller språkbetoningarna i Lovsägelsens inledning är naturlig.

Svaret på fråga 26 fortsätter i enkätens näst sista fritext (om Gudstjänstmusik C-E)

27. Ge en allmän bedömning av Gudstjänstmusik A

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / Ganska bra / Bra / Avstår

28. Ge en allmän bedömning av Gudstjänstmusik B

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / Ganska bra / Bra / Avstår

29. Ge en allmän bedömning av Gudstjänstmusik C

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / Ganska bra / Bra / Avstår

fel nr

30. Ge en allmän bedömning av Gudstjänstmusik D

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / *Ganska bra* / Bra / Avstår

31. Ge en allmän bedömning av Gudstjänstmusik E

Dåligt / Ganska dåligt / *Varken dåligt eller bra* / Ganska bra / Bra / Avstår

32. Ge en allmän bedömning av övriga sjungna moment

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / *Ganska bra* / Bra / Avstår

33. Ge en allmän bedömning av den liturgiska musiken i de kyrkliga handlingarna

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / *Ganska bra* / Bra / Avstår

34. Det föreslås att det införs en KO 18 kap 6 a§. Där föreslås en förenklad beslutsordning jämfört med idag när man vill använda någon annan musik än den som ingår i Kyrkohandboken.

Ge gärna synpunkter kring denna nya paragraf och särskilt vad det betyder ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Den nya formuleringen i KO 18:6a innebär att den liturgiska musiken blir "fri" i Svenska kyrkan. Ur ett tillsynsperspektiv upphör givetvis domkapitlets möjlighet att medverka till igenkänning av gudstjänstsången över församlingsgränsen. Ur ett främjandeperspektiv innebär ändringen att lokal kreativitet uppmuntras. Den kommer också att ställa högre krav på att stiften främjar bruk av viss gemensam repertoar, exempelvis den äldre (främst) gregorianska tonen. Olikheterna mellan församlingarnas gudstjänstsång riskerar annars att motverka igenkänningen.

Tillägget i KO 18:6a bör också problematiseras. Den ställer stora krav på de lokala församlingarna och deras medarbetares kunskap och omdöme. Likaså ställer denna nya frihet stora krav på utbildningsinstitutionerna och framför allt på SKUI. Det är viktigt att blivande kyrkoarbetare får med sig en etablerad kunskap i liturgik och en praktisk kunskap när det gäller den äldre liturgiska musiken. Se även kommentaren nedan (enkätens sista fritext) till fråga 31 (Gudstjänstmusik E).

Det är ett bra förslag att (om musiken skulle bli fri) det regleras att kyrkohandbokens texter skall användas när en församling exempelvis komponerar en egen mässa. Om församlingen också skriver egna texter till ordinariumsångerna har domkapitlet i kraft av KO 18:6 vetorätt avseende formuleringarna.

PEL me

35. Det föreslås att begreppet "de gemensamma gudstjänsterna" ersätts av begreppet "Den allmänna gudstjänsten" på flera ställen i Kyrkoordningen.
Ge gärna synpunkter kring denna nya paragraf och särskilt vad det betyder ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Det föreslagna bruket av begreppet "Den allmänna gudstjänsten" är välmotiverat.

Här kommenteras också några andra föreslagna formuleringar i Kyrkoordningen:

Meningen i Anvisningar på sidan 17 (rad 5 fr slutet) "Att antalet huvudgudstjänster samt vilka huvudgudstjänster som firas i en församling anges i församlingsinstruktionen" är felaktig. Det första påståendet är förenligt med KO 17:3 (antalet h-gtj) medan det andra kolliderar med KO 17:6 om kyrkorådets mandat att bestämma vilka huvudgudstjänster utöver högmässa som skall användas i församlingen.

Om kyrkohandbokens bruk föreskriver KO 18:3: "Den svenska kyrkohandboken ska användas vid huvudgudstjänster och kyrkliga handlingar. Den används även vid församlingens gudstjänster i övrigt." I KHBf 16 föreslås ingen ändring av bestämmelsens innehåll. Detta kan dock problematiseras. I KO-kommentaren (2014, sid 291) förtydligas att "Utöver vid de kyrkliga handlingarna är det endast vid huvudgudstjänsten som det är föreskrivet att kyrkohandbokens ordningar ska användas." Det betyder att kyrkohandbokens ordningar inte är obligatoriska i vardagsgudstjänster, veckomässor eller söndagsgudstjänster som inte är huvudgudstjänster. Det betyder i sin tur att andra ordningar, böner (ex.vis nattvardsböner) och ordinariumsånger då kan brukas. Svenska kyrkan har länge kunnat leva med denna oklarhet, men när en ny gudstjänstordning med utökad lokal frihet antas, bör formuleringen av KO 18:3 omprövas.

KO 17:6 bygger på en kyrklig kungörelse från 1986, när kyrkorådet/församlingsrådet hade att välja bland kyrkohandbokens fem ordningar för huvudgudstjänst utöver (den självklara) högmässan. Hur meningsfullt är det att fatta beslut om vilka av de två ordningarna Mässa och Gudstjänst i handboksförslaget som ska användas i församlingen? Paragrafen bör omprövas.

36. Ryms stiftets församlingarnas olika gudstjänsttraditioner inom de ramar som ges i kyrkohandboksförslaget?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

37. Ger kyrkohandboksförslaget utrymme för den gudstjänstfirande församlingens delaktighet?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

38. Det fanns kritik mot teologin i kyrkohandboksförslaget 2012. Kritiken rörde treenigheten, balansen mellan Gud och människa, Gud som frälsare, otydlig kristologi. Kyrkohandboken

Phil m

ska uttrycka teologisk mångfald samtidigt som den ska ge uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Ge gärna synpunkter kring detta sett utifrån kyrkohandboksförslaget 2016 och särskilt vad det betyder ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Avsevärda förbättringar har gjorts i jämförelse med KHBF 12. Det gäller bl.a. klargörande av innebörden i några böner om förlåtelse, förtydligande av epiklesen samt tilläggen av doxologi i nattvardsböner. På många ställen märks också förstärkning av kristologin. Anvisningen (s 53) att psalmen som kan ersätta trosbekännelsen skall vara trinitarisk är ett bra förtydligande.

På några ställen kvarstår behovet av tydligare och mer konkreta formuleringar i vissa böner.

Några av exemplen på Kyrkans förbön bör omprövas om de inte i allt för hög grad är böner för oss själva och vår förändrade attityd, exempelvis förbön 1, 4 (första halvan) och 7. Förbön 6 är alltför allmän och består mest i inledning till förbön. Här bör förbönsskarakteren renodlas. KHB 86 med de mer konkreta förbönerna och mindre emotionella språk kan tjäna som modell.

Det är bra att nattvardsbönerna 7, 8, 11 och 13 har förtydligats avseende epiklesen, så att det inte längre råder någon tvekan om att det är det framburna brödet och vinet som helgas och inte bröd och vin i någon allmän mening. Det kvarstår dock ett behov av förtydligande av epiklesen i nattvardsbön 1. Där ombeds Anden välsigna "dessa gåvor som är Kristi kropp och blod". Om de redan är Kristi kropp och blod, hur motiveras då bönen? En liknande otydlighet finns i nattvardsbön 12.

39. Uttrycker kyrkohandboksförslaget Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

40. Kyrkohandboksförslaget ska uttrycka teologisk mångfald. Hur bedömer ni gudstjänstordningarnas teologi i Den allmänna gudstjänsten (till exempel i böner)?

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / Ganska bra / Bra / Avstår

(Teologisk mångfald finns ej som ett motiv i direktiven)

41. I kyrkohandboksförslaget har språket bearbetats i en rad texter samtidigt som nya texter har tillkommit. Hur upplever ni språket i kyrkohandboksförslaget sett ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

I jämförelse med KHBF 12 har en mängd förbättringar skett. Men det finns fortfarande behov av ytterligare språkgranskning och stilistisk förbättring. Här nämns några exempel:

Inledningsord 4

har oskönt upprepande (6 ggr) av ordet "Gud" som en följd av inklusiv språkförändring.

fel mr

Kristusrop 6

"Du känner vår lycka" (synonym till lycka är önskvärd)

Kyrkans förbön 2

"Låt våra sammanhang präglas..."

"Gör kyrkan till ett rum där alla får plats..." (risk att man tänker alltför konkret)

"...alla som sörjer och saknar." (objekt saknas i satsen)

Kyrkans förbön 4

"Tack för förmåga att tänka..." (bör vara bestämd form)

"vi ber till dig för allt som är" (allt som finns till?)

Kyrkans förbön 7

"och det som är vårt liv" (enklare: och våra liv)

"foga våra delar till din helhet"

"möt oss innanför orden"

Sändningsord 1

Meningen bör omarbetas (särskilt bisatsen): "Låt oss gå från denna gudstjänst, Gud till ära och människor till tjänst."

Välsignelsen

Ska läsas enligt förslag 1. Förslag 2 som är i presensform ska strykas.

42. Hur bedömer ni gudstjänstordningarnas språk i Den allmänna gudstjänsten (till exempel i böner)?

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / Ganska bra / Ganska bra / Bra / Avstår

43. Uttrycker kyrkohandboksförslaget ett inklusivt språkbruk?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

44. Kyrkohandboksförslaget har haft ett särskilt fokus på att det ska finnas texter och musik som passar alla åldrar och då också barn och unga. Ger kyrkohandboksförslaget denna möjlighet sett ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Det har skett ett bra arbete med anpassningar för barn och unga. Exempel på förbättringar av böner är Bön om förlåtelse 7 och överlåtelsebön 3. Den senare kan i anvisning ytterligare förbättras om förslag ges till responsorial form med omkvädet "Ta hand om det, Gud".

En väsentlig utökning av responsoriala moment har skett i handboksförslaget som helhet, inte minst genom bruk av "härkning". Fler "härknings" alternativ önskas. Det ger större möjlighet till delaktighet för barn.

PSd nr

45. Ger kyrkohandboksförslaget möjlighet till barn och ungas delaktighet i Den allmänna gudstjänsten?

I låg grad / I ganska låg grad / Varken låg eller hög grad / I ganska hög grad / I hög grad / Avstår

46. Har ni behov av att kyrkohandboken översätts till nationella minoritetsspråk och teckenspråk i sin helhet eller i delar?

	I sin helhet	Delar av	Nej
Finska	X		
Meänkieli		X	
Romani		X	
Samiska språk		X	
Teckenspråk	X		

47. Finns det andra språk där ni har behov av att delar av eller hela kyrkohandboken översätts till?

(FRITEXT)

Kyrkliga handlingar på engelska, tyska, franska, spanska, arabiska. Högmässan på engelska vore också en tillgång, samt delar av densamma på arabiska.

48. I kyrkohandboksförslaget finns möjlighet till doppåminnelse i högre grad än tidigare. Vilken betydelse bedömer ni att det har eller kommer att ha att dopet lyfts fram ytterligare i kyrkohandboksförslaget?

Ge gärna synpunkter kring detta och särskilt vad det betyder ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Det är viktigt att dopet lyfts fram i gudstjänstlivet. Enligt anvisningen sid 32 sker det på tre platser i KHB, i samlingen, i samband med kyrkans förbön och i påsknattsmässan. Konfirmationen har också fått stärkt karaktär av doppåminnelse. Det behövs dock mer utförlig anvisning om hur doppåminnelsen praktiskt kan gå till om den sker i Samlingen. I påsknattsmässan bör det göras tydligare att trosbekännelsen (som inleds med orden "den tro vi är döpta till") är en integrerad del av doppåminnelsen. Även här med praktisk anvisning (ex.vis hur länge man är kvar vid funten).

49. I de kyrkliga handlingarna föreslås att två psalmer är obligatoriska men placeringen kan vara flexibel. Om konfirmationsmässan firas föreslås tre obligatoriska psalmer. Ge gärna synpunkter kring detta och särskilt vad det betyder ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Generellt är det bra att två psalmer föreslås samt att placeringen är flexibel. Men det är viktigt att anvisningarna formuleras så att de kan vara ett stöd för gudstjänstledarna i dialogen med vigselpar/

Phel nor

dopförelärdar/begravningsfölje. Anvisningarna bör inte i onödan inbjuda till fritt val av musik, utan de bör stödja den kyrkliga handlingens gudstjänstkaraktär. Anvisningarna i KHB -86 är tydligare, t.ex. vid ingångsmusik vid vigsel.

50. Dopet är ett av sakramenten. Hur bedömer ni att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära kommer till uttryck i gudstjänstordningen för dop? I remissvaren fanns en tydlig kritik av rytmen i dopgudstjänsten, men också vad gäller språk och teologi. I kyrkohandboksförslaget finns en gudstjänstordning för Dop i kris utskriven. Ge gärna synpunkter kring detta och särskilt vad det betyder ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Bra texter och formuleringar.

Återgången till (huvudsakligen) den struktur som finns i KHB 86 är bra. Det är positivt att namnfrågan hör samman med tackbönen, man behöver inte längre tacka för "detta barn". Den alternativa befrielsebönen har blivit välformulerad.

Dopbönerna behöver förtydligas så att de inte kan uppfattas som en dubblering av bönen om Anden till dopkandidaten som följer direkt på vattendopet. Dopbönen är traditionellt främst en bön över vattnet och inte över dopkandidaten (jfr Engelska kyrkans rubrik "Prayer over the water" och ELCA:s "Thanksgiving at the font") och därför behöver "detta vatten" (vilket dock nämns i bön 2) apostroferas. Bönen är samtidigt en bön för dopkandidaten, nämligen som mottagare av sakramentets gåva.

KHB 86 har tydligare anknytning till internationell uppbyggnad av dopbönen. Strukturen kan fungera som modell: "...sänd...din Ande, så att de som nu skall döpas i detta vatten blir renade..." (bön 1) resp. "...gör detta vatten till en nådens källa och ger dem som här skall döpas..." (bön 2)

Inledningsord 3 är i slutet formulerat på ett sådant sätt att "allas lika värde" kan uppfattas som ett viktigt dopmotiv. Kanske behövs bara en mindre språklig korrigering så att det blir tydligare att dopet i Kristus förmår överbrygga alla mänskliga skillnader (Gal 3:26-28).

51. Konfirmationsgudstjänsten är förändrad i kyrkohandboksförslaget i relation till kyrkohandboksförslaget 2012 särskilt när det gäller den inledande delen. Vad kommer det att betyda för konfirmationsgudstjänsten? Ge gärna synpunkter kring detta och särskilt vad det betyder ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Ordningen har förbättrats och gestaltningen av den inledande doppåminnelsen har förutsättningar att fungera väl.

PHL MK

52. I kyrkohandboksförslaget har bearbetningar gjorts i vigselgudstjänsten. Ge gärna några reflektioner kring vigselgudstjänsten i sin helhet? Ge gärna synpunkter kring detta och särskilt vad det betyder ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Det är bra att det är en vigselordning för alla vigslar. Ordningen är bra, både texter och formuleringar.

53. I kyrkohandboksförslaget har bearbetningar gjorts i begravningsgudstjänsten. Det finns också en gudstjänstordning utskriven för begravning av dödfött barn eller barn som dött i späda ålder. Ge gärna synpunkter kring detta och särskilt vad det betyder ur ett främjandeperspektiv?

(FRITEXT)

Det är bra att det finns en ordning för begravning av dödfött barn, eller barn som dött i späda ålder.

54. Vad är er generella bedömning om de föreslagna ordningarna för Den allmänna gudstjänsten?

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / *Ganska bra* / Bra / Avstår

55. Vad är er generella bedömning av de föreslagna ordningarna för De kyrkliga handlingarna?

Dåligt / Ganska dåligt / Varken dåligt eller bra / *Ganska bra* / Bra / Avstår

PEL ma

56. Vad anser ni om avvägningen mellan fasta och fakultativa moment i...

	Det bör vara fler fakultativa moment	Det bör vara fler fasta moment	Avvägningen är bra
Högmässa som huvudgudstjänst		X	
Högmässa ej som huvudgudstjänst		X	
Mässa som huvudgudstjänst			X
Mässa ej som huvudgudstjänst	X		
Gudstjänst som huvudgudstjänst			X
Gudstjänst ej som huvudgudstjänst			X
Dopgudstjänsten			X
Ordning för bikt			X
Konfirmationsmässa- /gudstjänsten			X
Vigselgudstjänsten			X
Begravningsgudstjänsten			X

57. Här finns möjlighet att ge synpunkter på kyrkohandboksförslaget 2016 både när det gäller övergripande frågor och detaljer.

1 (FRITEXT)

Här följer fortsatt kommentar till fråga 26 (musiken generellt) samt flervälsfrågorna 29-32:

Gudstjänstmusik C (också kommentar till fråga 29)

Tonarterna i Kristusrop – Lovsång föreslås ändras enligt följande:

Kristusrop 4:C1 E-moll

Kristusrop 5:C2 C-moll

PEL MR

På så vis skulle liturgen lättare och bättre kunna gå vidare från Kristusrop till Lovsång.

Vad gäller ackompanjemanget till prefationerna i C är det lite för omfattande. Det påverkar musikens karaktär på ett ogynnsamt vis. Genomgångstonerna i melodin behöver inte egen harmonik. Dimackordet stör den modala tonaliteten, det räcker med harmonisering av recitationstonerna.

Prefationsalternativen i HBF16 är textligt väldigt många vilket är bra när det gäller att låta kyrkoårets variationer märkas i gudstjänsten. Samtidigt blir materialet oerhört omfattande och variationsmöjligheterna för många för att fungera bra i den praktiska verkligheten. Enligt vår mening behöver inte hela materialet ha dubbla texter i Lovsägelsens inledning samt prefationens inledning och avslutning. Vi föreslår val av den ena textvariationen i B och den andra i C. Det skulle vara bättre om HBF bestämde sig för en av textvarianterna i B och kanske en annan i C.

Gudstjänstmusik D (också kommentar till fråga 30)

I D finns inga möjligheter att variera utifrån kyrkoåret då D innehåller tre allmänna prefationer. Bättre vore en allmän + två som kompletterar utifrån kyrkoåret, kanske en för fastan och en för påsk.

Vad gäller notationen av prefationerna i D har den avsevärt förbättrats. Vi föreslår att notbilden kompletteras med en fördragsbeteckning: "fri frasering".

Ytterligare förslag på förbättringar:

* Allmän 1 första tonen 3:e systemet (ackboken) föreslås samma notation i liturgens not som i ackompanjemanget. Det skulle förtydliga genre och var betoningen ska ligga i "di-na händer".

* Allmän 2: 2:a systemet, 1:a takten (ackboken) Je-sus Kristus – den understrukna stavelsen behöver mer utrymme i layouten för att det ska bli tydligt var betoningarna ligger här.

* Allmän 3: Tredje systemet, föreslås helstreck + ett fraseringstecken ovanför - "andning" efter sång för att det ska kännas mer organiskt inför prefationens avslutning.

* O Guds lamm 4: Punkteringen i första och femte takten är svår för församlingen. Föreslås raka fjärdedelar i melodin. Alternativt att ackompanjemanget markerar fjärdedelspulsen så att melodin har något att förhålla sig till.

Då små orgelinstrument utan pedal inte är ovanliga, är det viktigt att orgelsatserna fungerar manualiter. Som det nu ser ut är många av ackorden för stora för att de ska kunna spelas med enbart händerna, ex.vis: Lovsången 8, Helig 3, O Guds lamm 5.

Gudstjänstmusik E (också kommentar till fråga 31)

I E finns inga möjligheter att variera utifrån kyrkoåret, då E innehåller två allmänna prefationer. Bättre vore en allmän prefation + en som kompletterar utifrån kyrkoåret.

Hel mr

Då små orgelinstrument utan pedal inte är ovanliga, är det viktigt att orgelsatserna fungerar manualiter. Som det nu ser ut är många av ackorden för stora för att de ska kunna spelas med enbart händerna, ex.vis: Helig 4,

Introduktioner till församlingspartierna behövs inte.

Övriga sjungna moment (också kommentar till fråga 32)

Med hänvisning till remissvar från Göteborgs stift 2013 påtalas på nytt att förbönens sjungna församlingssvar och de sjungna Hallelujaropen inte självklart förtjänar plats i en Kyrkohandbok. De är för få och borde kompletteras med många fler alternativa melodier. Dessa borde publiceras i en separat utgåva.

Om de sjungna församlingssvaren skulle bestå i kyrkohandboken, behövs bearbetning av satsen till Kyrkans förbön Församlingssvar 2. Denna kräver rytmisk stabilitet; inte minst i den näst sista takten vilket en tydligare fjärdedelspuls i ackompanjemanget skulle kunna hjälpa till med.

2

(FRITEXT)

GUDSTJÄNSMUSIK B-E I SEPARAT BOK? Kommentar till fråga 26 och 54

KHBF 2016 innebär att den lokala friheten i gestaltningen av den allmänna gudstjänsten har ökat. Strukturen med en fast högmässaordning och en mer variabel mässa/gudstjänst-ordning är en utmärkt lösning på dilemmat att igenkänningen riskerar att gå förlorad med ökade lokala variationer. Det är i musiken de lokala varianterna märks mest. För att garantera att det finns en för gudstjänstfirare/gudstjänstledare gemensam repertoar är det bra att kyrkomötet fastställer viss musik utöver den äldre (främst gregorianska) som ska ingå i denna repertoar, och som exempelvis präster/musiker får utbildning i.

I Kyrkohandboksförslaget 2016 har man alltså valt att i en och samma bok förbinda musikserier med en tillkomsthistoria som är helt olika. I Gudstjänstmusik A är övervägande delen ett arv från kyrkans historia, dock några inslag från 1900-talets senare del. Gudstjänstmusik B- E har till stor del tillkommit under de senare åren. Det kan vara värt att fundera över om inte KHB ska delas upp i två volymer: 1. Gudstjänstmusik A och 2. Gudstjänstmusik B-E. Detta framför allt för att böckerna inte ska bli för ohanterliga. En separatdel gör det också enklare att göra en uppdatering, även i resurshänsyn/miljöhänsyn kan det därför vara klokt med en uppdelning.

Hel MR

Kommentarer till ytterligare flervalsfrågor:

Fråga 37 (Församlingens delaktighet)

Flera passager har förbättrats så att församlingen vet när det är dags att svara i acklamationer eller fortsätta läsning efter tystnad.

Acklamationen vid GT- och epistelläsningen kvarstår obearbetad. På uppmaningen "Så lyder Guds / Herrens / Bibelns ord" följer två varianter av församlingssvar. Om man inte har ögonen på en agenda, vet man inte vilket svar man skall ge.

Samma villrådighet uppstår i sändningsordet "Låt oss gå i frid", vilket också följs av två varianter av församlingssvar.

Efter instiftelseorden fungerar i många församlingar utropet "Trons mysterium" som en signal för församlingens acklamation "Din död förkunnar vi...". Den bör kunna införas i handboken som en möjlighet, med hänvisning till allmänkyrklig praxis. Den föreslogs redan i KVR:s Lima-liturgi och återfinns i nya gudstjänstböcker i lutherska systerkyrkor i bl.a. Tyskland, USA och Norge.

Det är mycket positivt att lekmanaledd gudstjänst finns med som särskild gudstjänst i kyrkohandboksförslaget.

Fråga 56 (fasta och fakultativa moment)

Psalm före evangeliet i Mässa/Gudstjänst är obligatoriskt moment. Det innebär att fyra psalmer är obligatoriska i alla mässor. I vardagsmässor är det idag utbredd praxis – i enlighet med veckomässans ordning i KHB 86 – att sjunga tre psalmer. Den ordningen bör bestå.

Uppställningen av obligatoriska/fakultativa moment i Högmässan (s 24-25) och i Högmässa som huvudgudstjänst (s 26-27) är identisk. Dubbleringen är överflödig.

PH MR

Remissvar för ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan.

Från Göteborgs S:t Pauli församling

Svenska kyrkan Kyrkokansliet	
Ink	2016 -05- 13
Diariumnummer KS 2015/1245:140	Aktbilaga

Inledning

Högmässan i Göteborgs S:t Pauli församling har en traditionell utformning och samlar en stor menighet. Deltagarantalet i församlingens huvudgudstjänst, som samlar människor i alla åldrar, var under 2015 i genomsnitt över 250 och torde vara en av de största gudstjänstmenigheterna i Svenska kyrkan. Vi finner det därför angeläget att stryka under att det är av största vikt att det i framtiden finns möjlighet att fira en traditionell högmässa i Svenska kyrkan. När vi nu avger vårt remissvar, fokuserar vi förslaget utifrån den gudstjänst vi nu firar och som samlar många deltagare.

När detta väl är sagt, är vi medvetna att gudstjänstförnyelse i Svenska kyrkan är av största vikt. Gudstjänsten ska dock alltid gestaltas i enlighet med vår kyrkas beaktelse. Hänsyn måste också alltid tas till gudstjänstrum och menighet.

Vi väljer att formulera ett fritt remissvar istället för att svara på den enkät som tillställts oss. Hanteringen av remissvaren från 2013 fick oss att inse att enkätsvar kan tolkas på många olika sätt att analysen av dessa kan fås att bli mycket skiftande.

Några övergripande synpunkter

Ordo

Grundtanken, att det ska finnas ett gemensamt Ordo i kyrkans gudstjänstliv och inte olika ordningar för huvudgudstjänster och veckomässa, instämmer vi helt och hållet i. Det är av betydelse att detta *Ordo* är mer än ett ytligt begrepp. Dessvärre är begreppet övergivet i förslaget för mer diffusa skrivningar för "gudstjänstens grundläggande handlingsmönster" och "en rytm som kan kännas igen i kyrkor i hela världen och i kyrkohistorien" (Kommentar sid. 28). Vi skulle önska preciseringar av vad ett *Ordo* innehåller och likaså en fastare reglering av ordningen för högmässa. När det står Högmässa i församlingsblad och annan information kan det inte vara vad som helst. Människor måste av själva begreppet få tydlig information om vad för sorts gudstjänst de kommer att delta i. En kvalitetsäkring av begreppet således.

Förhållandet till Bibel 2000

Det är inte nödvändigt att de liturgiska texterna ska harmoniera med Bibel 2000. Synsättet att bibeltext ska kopieras och styra församlingsordning och gudstjänstuttryck, präglar andra kyrko- och gudstjänsttraditioner än vår.

Den heliga Anden

Konsekvent finns i förslaget uttrycket *den heliga Anden*. I trosbekännelserna anges istället de översättningar som finns idag: *den helige Ande*. Här ”skaver” förslaget. Det hade varit på sin plats om Svenska kyrkan tagit initiativ till ekumeniska översättningar av trosbekännelserna.

I uppslagsdelen till Bibel 2000 menar Bibelkommissionen bl a att ”Guds ande [i NT] framstår som en verkande makt” som ”efter hand [får] personliga drag” och ”häriifrån går sedan linjerna till fornkyrkans tänkande om Treenigheten”. Nu är Bibelkommissionens uppfattning om Anden i NT inte invändningsfria men den visar att det inte är oproblematiskt att dess formuleringar får genomslag i kyrkohandboken.

Musiken

Vi kan inte se behovet av Serie B-E om musiken släppts fri. Vi menar att förekomsten av dessa serier hämmar den musikaliska utvecklingen och att merparten av denna musik inte har en sådan livslängd som man kan förvänta av musiken i en kyrkohandbok. Dessutom menar vi att stora delar av det musikaliska materialet i Serie B-E inte håller måttet.

Gregorianiken i Serie A är styvmoderligt behandlad och ger ett mycket splittrat intryck. Landets mest erkända experter på området (exempelvis Holte och Ekenberg) har inte anlitats. Blandningen av traditionell och skafflös notation är planlös och ogenomtänkt. De flesta av satserna från KH86 har utan motivering behållits oförändrade trots att forskningen på området utvecklats betydligt sedan 1986. Stora Laudamus har förvanskats till en slags växelsång.

Två motsägelsefulla perspektiv

Redan i inledningen finns ett exempel på något som genomgående präglar hela förslaget. Ett alternativ som ansluter till Kyrkans klassiska förståelse av Treenigheten och ett där man eftersträvar ett könsneutralt språk. Även om det senare alternativet är korrekt är det ytterst problematiskt om man med det vill tala om Treenigheten som något annat än Fadern och Sonen och Anden. Samma tendens finns i acklamationerna efter skriftläsningarna. Visst är det helt korrekt att säga ”Så lyder Guds ord” men om detta alternativ väljs för att man menar sig inte kunna säga Herre, är det fråga om en djupgående förändring. I acklamationen efter instiftelseorden där ordet Herre är satt inom parantes. De nämnda exemplen åskådliggör att det föreligger en djupgående spänning mellan teologiska åskådningar. Denna spänning kan inte föras in i kyrkohandboken med tanke på att kyrkohandboken uttrycker Kyrkans tro och bekännelse. Här måste Svenska kyrkan välja väg.

Ekumeniskt perspektiv

Om måltidsdelen blir Svenska kyrkans ordning innebär det en distansering från den universella kyrkan.

Jesu tog brödet, tackade Gud, bröt det och gav till sina lärjungar. Jesu handling formar skeendet från offertoriet till bön efter kommunionen. Alla dessa moment finns med när mässan firas som huvudgudstjänst, vid övriga fall är bara nattvardsbönen, Herrens bön och kommunionen nödvändiga. Detta är beklagligt eftersom det bryter sönder den enhetlighet som nu finns när man som gudstjänstdeltagare kan känna igen sig oavsett vilken typ av alternativ som används.

Att Sursum corda inleder den eukaristiska bönen är en universell praxis i både öst och väst. Med det nu liggande förslaget överger Svenska kyrkan denna princip. Det är djupt olyckligt.

Med det nu liggande förslaget distanserar sig Svenska kyrkan från de landvinningar som 1900-talet gjorts inom ekumeniken och liturgiken och som fick sitt tydliga nedslag i BEM-dokumentet 1982. Varje nattvardsbön ska vara fullödlig, det räcker inte med att nattvardsbönerna tillsammans och som helhet återspeglar de olika motiven.

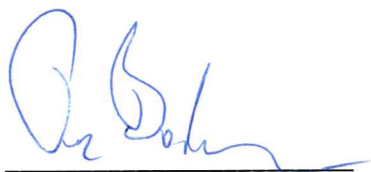
När det gäller de inklusiva formuleringar som finns, delar vi Christer Pahlmblads bedömning att de snarare är en ideologisk markering än ett uttryck för en verklig böneformulering och menar med honom att det är bättre att ta tillvara de kvinnliga och moderliga metaforer och låta dem styra formuleringar som kan accepteras av alla (Pahlmblad Mässa för enhetens skull, sid 26 med förslag på formulering sid 64-65.).

Avslutning och förslag

Vi anser att processen fram till föreliggande produkt lämnar mycket att önska. Insynen och transparensen i arbetet har lyst med sin frånvaro. De som bearbetat materialet har valts på lösa grunder och deras kompetens är inte akademiskt bekräftad.

Med anledning av ovanstående olägenheter menar vi att det är omöjligt att tänka sig en väg framåt med det förslag som föreligger samt att en eventuell framtida process bör få ta mycket längre tid i anspråk. Vi yrkar därför på att kyrkohandboksförslaget underkänns i sin helhet och att planen på lansering 2017 skrinläggs.

Remissvaret är antaget av kyrkorådet i Göteborgs S:t Pauli den 10 maj 2016 § 78. Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Per Bodemar, tjg. ordförande

Fredrik Ylander, justerare